

fentlige forvaltning, hvis man sammenligner med forholdene, som de var i 1961.

I samme periode er der sket en væsentlig ændring i den kontrol med kommunerne, der udøves af kommunaltilsynet (tilsynsrådene og Indernrigsministeriet). Kommunaltilsynet har fået en øget betydning. Tilsynets kontrolvirksomhed adskiller sig imidlertid med hensyn til bedømmelsesgrundlag, organisatorisk tilhørsforhold og sanktionsmuligheder fra ombudsmandsinstitutionen.

De bevæggrunde, der i lovgivningen har været for afskæring af administrativ rekurs i forhold til kommunale afgørelser, fører ikke nødvendigvis til en afskæring også af ombudsmandens retligt prægede kontrolvirksomhed. Tværtimod blev det i betænkning 1168/1989 tilkendegivet, at adgangen til ombudsmandsprøvelse kan reducere betænkelighederne ved den forenkling af det administrative klagesystem, som er ét blandt flere motiver til at afskære rekurs.

Behovet for retlig kontrol også med de kommunale afgørelser, der ikke kan påklages i den administrative rekurs, dækkes bedst af ombudsmandsinstitutionen. Den er oprettet med det hovedformål at styrke den enkeltes retsstilling over for forvaltningen inden for de grænser for forvaltningens virksomhed, som realiseringen af lovgivningsmagts mål sætter, altså at varetage retssikkerheden. Institutionen har opbygget en meget betydelig forvaltningsretlig ekspertise, især inden for den almindelige forvaltningsret. Med blikket rettet mod lande med forvaltningsdomstole kan man sige, at ombudsmandsinstitutionen - med meget begrænsede ressourcer, men med betydelig succes - har udfyldt den rolle, som en øverste forvaltningsdomstol udfylder i vore nabolande.

På den anden side bør den ekspertise på specielt kommunalretlige områder og det kendskab til den kommunale virkelighed, som er opsamlet i kommunaltilsynet, medinddrages i den retlige kontrol. Det er imidlertid ikke teknisk muligt at trække en tilstrækkelig klar grænse for, i hvilket omfang ombudsmanden i forbindelse med behandlingen af klager over kommunale afgørelser m.v. bør inddrage kommunaltilsynet. Ombudsmandens mulighed for selv at vælge at bruge embedets ressourcer, hvor de gør mest nytte, jf. lovforslagets § 16, tillader dog ombudsmanden på en smidig måde at anlægge en praksis, der udnytter kommunaltilsynets særlige kommunalretlige ekspertise og kendskab til kommunernes forhold, selv hvor sagen ikke allerede er eller har været behandlet af kommunaltilsynet, førend den kommer til ombudsmanden.

Ophævelsen af begrænsningen af ombudsman-

dens kontrol med den samlede kommunalbestyrelse skyldes flere forhold.

Først og fremmest synes det vanskeligt at begrunde de gældende regler, hvorefter der er en forskel i ombudsmandens stilling i forhold til på den ene side kommunalbestyrelsen og på den anden side økonomiudvalget og de stående udvalg. Der er tale om kollegiale organer nedsat af og blandt kommunalbestyrelsens medlemmer, og henlæggelsen af opgaver til udvalg er alene begrundet i hensynet til en praktisk arbejdsdeling og -tilrettelæggelse. Hertil kommer, at sagers behandling i kommunalbestyrelsen kan bero på tilfældigheder (f.eks. et udvalgsmedlems standning af en udvalgsbeslutning med krav om forelæggelse i kommunalbestyrelsen) eller på lokale traditioner.

Det kan desuden synes mindre rimeligt, at sager, hvor en kommunalbestyrelse (eventuelt helt formelt) har truffet afgørelse, ikke umiddelbart er undergivet ombudsmanden, mens det modsatte gælder, når en sag er afgjort af udvalg eller administration i henhold til så detaljerede retningslinjer fastlagt af kommunalbestyrelsen, at afgørelsen alene er en ren eksekvering.

Endelig vil den nu indførte adgang til helt at undlade at nedsætte stående udvalg, jf. den kommunale styrelseslovs § 65 a, kunne medføre, at flere sager end tidligere forelægges for kommunalbestyrelsen med den konsekvens, at ombudsmandens kompetence - uilsigtet - indskrænkes.

2°. Udvidelsen af ombudsmandens indseende til at omfatte også kommunerne medfører ikke ændring af princippet i den gældende ombudsmandslovs § 6, stk. 3, der er videreført uændret i lovforslagets § 14.

Reglen er udtryk for et alment accepteret princip, nemlig at konflikter mellem forvaltningen og en borger bør søges løst inden for forvaltningen, førend der gribes til andre udveje, og reglen bør opretholdes også over for kommunerne. Hvor der er hjemmel til administrativ rekurs af kommunale forvaltningsakter, skal rekursen være udnyttet, førend ombudsmanden kan behandle en klage.

Hvor en statslig myndighed, herunder det kommunale tilsyn, har behandlet en kommunal afgørelse, uden at der er tale om en rekurs, kan der klages til ombudsmanden over den statslige myndighed. Ombudsmanden kan også tage stilling til den underliggende kommunale afgørelse. Det forudsættes, at ombudsmanden ikke behandler en sag, som en statslig myndighed har taget op til undersøgelse, men at han afventer tilsynsmyndighedens færdigbehandling af sagen. Se i øvrigt betænkningen side 75-81.